

Autor: mr.sc. Chiara Pagliarini

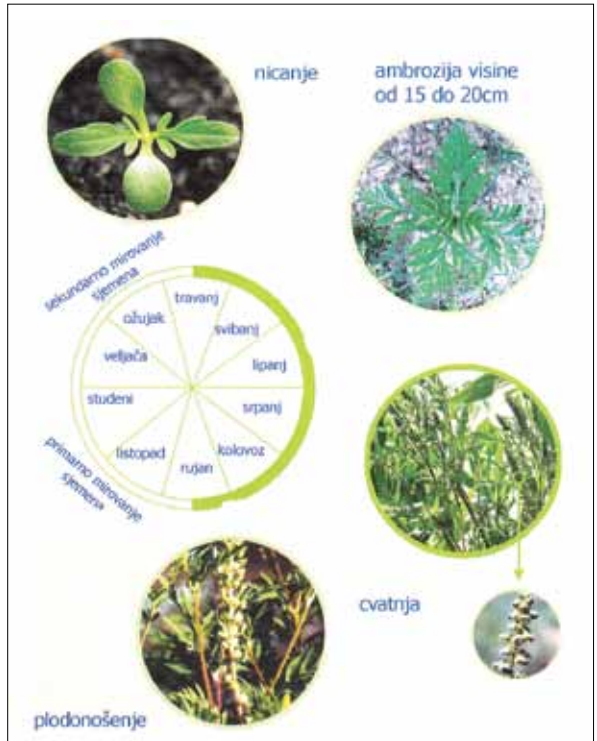
Ambrozija – horor za peludne alergičare

Dvije su biljne vrste **ambrozije** *Ambrosia artemisiifolia* i *Ambrosia elatior*, bolje poznatije pod narodnim nazivom partizanka i Krausova trava, stručnog naziva pelinolisni limundžik. U današnje vrijeme smatra se najvećim neprijateljem osoba koje boluju od sezonskog alergijskog rinitisa, jer je njezin pelud najjači peludni alergen. Smatra se da svaki deseti stanovnik Hrvatske boluje od peludne alergije na ambroziju. Kako se ambrozija iz godine u godinu širi na nova područja tako i raste broj oboljelih. U Hrvatskoj je najviše rasprostranjena između rijeka Save i Drave i uz jadransku obalu (Istra, Zadar, Makarska).

To je samonikla biljka podrijetlom iz prerijskih predjela Sjeverne Amerike i najrasprostranjeniji predstavnik svog roda. U Europi je došla kao slijepi putnik s brodovima u pošiljkama sjemena lucerne, djeteline, žitarica i dr. Prva pojava u Hrvatskoj zabilježena je 1941. u Podravini, Posavini i Slavoniji. Širenje na nove prostore kreće se brzinom 6-20 km godišnje, a smjer je s istoka na zapad.

Dobro je prepoznatljiva po svojoj uspravnoj i razgranatoj stabljici, koja naraste do 1,5 m i više, prekrivenoj grubim dlačicama i izduženim dvostruko perastim listovima raspoređenim uz stabljiku nasuprot jedan drugom, dužine 5-10 cm. Posuti su dlačicama, razdijeljeni u uske režnjeve i jako nazubljeni, a naličje je sivo zelene boje. Cvjetovi su skupljeni u žute grozdove na vrhu stabljike. Biljka ambrozije proizvede godišnje u prosjeku 60.000 vrlo otpornih sjemenki, koje mogu preživjeti do 30 godina.

Izvršno uspijeva na napuštenim staništima, poput željezničkih pruga, cestama, putevima, obalama potoka ili rijeka, u zapuštenim vrtovima i na loše obrađenim poljima. Od kultura najčešći je korov u mnogim povrtnim kulturama, krumpiru, kukuruzu, suncokretu, šećernoj repi, soji, i mnogim drugim kulturama.

Razvoj ambrozije tijekom vegetacije

Ambrozija: Gore - Cvjetovi; Biljke u polju; Zeleni ženski cvjetovi; dole - Plodovi; zrnce polena; Listovi odozgo

Lijevo Plodovi ambrozije; desno ambrozija u cvatnji

Ambrozija raste uz puteve

Nicanje započinje u travnju, a cvatnja počinje sredinom srpnja koja traje sve do jeseni. Koncentracija peludi u zraku ovisi o klimatu, vegetaciji određenog područja i mikroklimatskim uvjetima, pa tako u Hrvatskoj postoji kontinentalni i primorski vegetacijski pojas koncentracije peludi. Najkritičnije razdoblje je doba pune cvatnje ambrozije od sredine srpnja do sredine rujna.

U svrhu obavještavanja o pojavi pojedinih sezonskih inhalacijskih alergena ugroženim od alergija na ambroziju i druge biljke (čiji je polen uzročnik alergija), rade se peludni kalendari. Njima se obavještava javnost o razdobljima prisutnosti peludi u zraku određenog klimatskog područja. Za izradu kalendara nužno je odrediti početak, duljinu i kraj polinacije za svaku pojedinu biljnu vrstu, što se postiže stalnim praćenjem koncentracije peludi u zraku na što više mjernih položaja.

Suzbijanje ambrozije ozbiljan je i teško rješiv problem, što dokazuje "Naredba o poduzimanju mjera obveznog uklanjanja ambrozije–*Ambrosia artemisiifolia* L." koju je izdalo Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i vodnoga gospodarstva, a objavljeno je u Narodnim novinama (br. 75/2005). Gradsko poglavarstvo grada Zagreba također je pokrenulo inicijativu za uklanjanje ambrozije iz dvorišta, vrtova, s neobrađenih površina, javnih zelenih površina i uz javne prometnice. Ta se obaveza odnosi na sve javne i fizičke osobe, a neizvršavanje obaveze podliježe kaznenim sankcijama na džepove onih koji se oglušće. Novčane kazne nisu velike, 200-1.000 Kn, no "da li je itko, ikada, bio kažnjen za neizvršavanje te obaveze". Masovne akcije svih nas pokretnih stanovnika dale bi vrlo vidljive rezultate.

Suzbijanje ambrozije najbolje je vršiti čupanjem biljaka s korijenom ili primjenom odgovarajućeg herbicida na određenim površinama i kulturama. U brojnim preporukama na većim površinama preporuča se košnja na manje od 5 cm od zemlje, što nije najbolje rješenje. Evo i zašto. Nakon košnje, iz pazušaca listova potjerati će još brojnije nove grančice koje će odmah umjesto lisne mase dati vrlo brojne cvjetove.

Za primjer borbe protiv ambrozije, na primjer u SAD se organiziraju prave potjernice sa slikom ambrozije uz natpis "Traži se! Naoružana i iritirajuća!" Biljka nije kriva što joj je priroda namijenila tako neugodnu ulogu, a njen je prisutnost ispit za sve nas, za našu brigu o okolišu i u konačnici brigu za dobrobit čovječanstva.